

Program de formare didactică adresat doctoranzilor Universității de Vest din Timișoara Raport al CDA

Echipa CDA:

Daniel IANCU

Velibor MLADENOVICI (responsabil raport)

Izabella SMARANDACHE

Conf. univ. dr. habil. Marian D. ILIE
(Coordonator)

August, 2018

Cuprins

I. Contextul instituțional al Universității de Vest din Timișoara	3
I.1. Contextul instituțional al UVT	3
I.2. Analiza de nevoi la nivelul grupului țintă doctoranzi	4
Fig. 1. Principalele responsabilități ale doctoranzilor din UVT	6
II. Programul de formare: structură și implementare	8
II.1. Structura programului de formare	8
II.2. Implementarea programului de formare	11
II.3. Evaluarea impactului programului de formare	12
Tabelul 1 Analiza pre-test – post-test a scorurilor raportate de către doctoranzi la ATI.....	12
III. Discuții, concluzii și propuneri	13
Bibliografie	16

I. Contextul instituțional al Universității de Vest din Timișoara

I.1. Contextul instituțional al UVT

Conform legislației în vigoare, doctoranzii au dreptul să susțină activități didactice universitare de tip seminar/laborator, lucrări practice. Susținerea de către doctoranzi a acestor tipuri de activități nu este condiționată de absolvirea de către aceștia a vreunui tip de pregătire psihopedagogică, ci doar de calitatea de doctorand. Pe perioada anului universitar 2017 - 2018, în cadrul Universității de Vest din Timișoara (UVT), 107 doctoranzi au susținut activități didactice în regim plata cu ora (remunerate sau nu). Conform metodologiilor interne în vigoare, orele ținute de către un doctorand se remunerează doar în cazul în care respectivul doctorand ține un număr mai mare de 168 de ore și doar pentru numărul de ore care depășește acest plafon. Ca atare, din totalul doctoranzilor, 68 au raportat la DRU, serviciul plata cu ora, 11317 ore convenționale, din care un număr de 3676 ore au fost remunerate. Restul de 39 de doctoranzi, nu au raportat la DRU, numărul de ore susținut, chiar dacă apar în acoperirile aferente statelor de funcții. Se poate presupune că acești doctoranzi au susținut fiecare un număr de ore mai mic sau cel mult egal cu plafonul de 168 de ore, plafon peste care ar fi trecut pe regimul de remunerare plată cu ora aplicabil în UVT.

La nivelul UVT, numărul total de ore plătite de-a lungul anului universitar 2017-2018, în regim plata cu ora, se ridică la aproximativ 200000 de ore, ceea ce înseamnă că doctoranzii au susținut între aproximativ 5,66% și maximum (posibil) 9% din orele de la plata cu ora susținute în UVT de-a lungul întregului an universitar. Ca atare, interacțiunea doctoranzilor cu studenții UVT este una considerabilă.

Pentru a înțelege impactul pe care-l au doctoranzii asupra calității procesului didactic în UVT, s-a procedat la analiza rezultatelor doctoranzilor în cadrul procesului de evaluare a cadrelor didactice de către studenți. Ca atare, am cerut și primit de la Departamentul pentru Managementul Calității (DMC) al UVT instrumentul de evaluare a cadrelor didactice de către studenți, precum și baza de date aferentă primului semestru al anului universitar 2017-2018.

Analiza instrumentului de evaluare a relevat faptul că acesta este unul de tip impresionant, neavând fundamentare științifică conform literaturii de specialitate din științele educației și nici calități psihometrice. În aplicarea chestionarului, studenții pot opta să dea o singură notă generală cadrului didactic și/sau să evalueze cadrul didactic prin a da câte o notă la o serie de nouă afirmații cu caracter general. Scala de notare are cea mai mică valoare 1, iar cea mai mare 10.

DMC ne-a pus la dispoziție o bază de date în care 730 de cadre didactice universitare, din care 30 doctoranzi, au fost evaluate de către 25403 respondenți prin utilizarea notei generale. Dintre aceștia,

doar 8950 de respondenți au analizat 648 de cadre didactice, din care doar 25 doctoranzi, prin atribuirea de note pentru fiecare din cele nouă afirmații ale chestionarului, restul s-au limitat la a acorda o notă generală. Luând în considerare caracteristicile de slabă calitate epistemică și psihometrică ale instrumentului, pentru a avea date cât mai relevante în contextul dat, am optat pentru compararea rezultatele celor două tipuri de personal didactic (doctoranzi vs. cadre didactice universitare) la evaluările făcute de către studenți, prin utilizarea doar a acelor situații care îndeplinesc următoarele două condiții: a) respondentul atribuie note la fiecare din cele 9 afirmații ale chestionarului și b) un cadru didactic/doctorand este evaluat de cel puțin 10 respondenți. Analiza bazei de date rezultate, arată o medie a eșantionului de doctoranzi de 8,80 față de media eșantionului de cadre didactice de 9,24. Deși, aritmetic diferența este mare, statistic (testul t) arată că această diferență nu este semnificativă. Totuși, sub rezerva colectării datelor printr-un instrument cu slabă relevanță epistemică și psihometrică, și a colectării datelor doar de la mai puțin de 1/3 dintre doctoranzii care au susținut ore în regim plata cu ora, această diferență a mediilor celor două eșantioane ne poate sugera un decalaj între prestația didactică a doctoranzilor și prestația didactică generală de la nivelul UVT.

În contextul celor de mai sus, a rezultat ca necesitate elaborarea și implementarea unui program de pregătirea didactică și psihopedagogică pentru doctoranzi. Echipa CDA, coordonată de la nivelul pro-rectoratului academic al UVT, a realizat acest demers. Demersul s-a vrut a fi unul pilot cu caracter experimental care să stea la baza unor soluții viabile, menite să contribuie la susținerea calității predării în universitate. Întregul demers, pornind de la analiza de nevoi și până la activitățile de evaluare a impactului, este prezentat în cele ce urmează.

I.2. Analiza de nevoi la nivelul grupului țintă doctoranzi

Primul pas în elaborarea programului de formare a fost constituit de realizarea unei analize de nevoi la nivelul eșantionului de doctoranzi. Ca atare, la începutul celui de-al doilea semestru universitar din anul 2017-2018, a fost organizată o întâlnire (23.02.2018) cu doctoranzii (care susțineau activități didactice) din Universitatea de Vest din Timișoara (UVT). Această activitate a avut ca scop analiza nevoilor de formare didactică a doctoranzilor. Invitația de participare a fost lansată tuturor doctoranzilor (care susțineau activități didactice) din cadrul universității (N=107) pe e-mail.

Din totalul de 107 doctoranzi, doar 37 (34,58%) au fost prezenți la întâlnire. Complementar discuțiilor față în față, doctoranzii au fost rugați să completeze în format creion-hârtie un chestionar. Instrumentul folosit a fost **GTA (Graduating Teaching Assistants) Needs Assessment Survey** (Sohoni et al., 2013). Acesta măsoară auto-eficacitatea profesorilor debutanți, mai exact, gradul în care aceștia

se simt competenți și pregătiți să-și îndeplinească cu succes sarcina de predare. Chestionarul are 24 de itemi și 4 dimensiuni: comunicarea clară ($\alpha=.73$), managementul studenților ($\alpha=.86$), pregătire pentru feedback și evaluare ($\alpha=.72$) și managementul cursurilor/cunoștințe metodologice ($\alpha=.65$) (Mladenovici, 2018). Pentru răspunsuri s-a folosit o scală Likert în 5 trepte (de la 1= Foarte puțin pregătit, la 5= Foarte bine pregătit), doctoranzii oferind răspuns la afirmația: „Evaluati cât de pregătit credeți că sunteți cu privire la următoarele sarcini ale unui cadru didactic”.

Ulterior activității desfășurate față în față, invitația de a completa chestionarul GTA a fost trimisă și pe e-mail către doctoranzii care nu au fost prezenți la întâlnire. Dintre aceștia (70 doctoranzi absenți la întâlnirea inițială), 27 (reprezentând 38,57%) au completat chestionarul în variantă on-line. În total, 64 de doctoranzi, reprezentând 59,81% din totalul doctoranzilor (care susțin activități didactice, excluși cei la al doilea doctorat care sunt în același timp și cadre didactice universitare cu vechime) din UVT au completat chestionarul.

În ceea ce privește informarea participanților despre instructajul de completare al chestionarului, odată cu semnarea listei de prezență, cei prezenți au semnat și formularul de consimțământ informat referitor la confidențialitatea folosirii datelor. În ceea ce privește completarea on-line, pe lângă descrierea chestionarului, le-a fost prezentat și formularul de consimțământ informat drept condiție inițială, completarea chestionarului fiind posibilă doar după ce respondentul și-au dat acordul. Totodată, pentru alte întrebări și/sau sesizări, au fost rugați să ne contacteze la adresa de e-mail a Centrului de Dezvoltare Academică a UVT.

Din totalul de 64 de respondenți, 57,81% au fost de gen feminin. În ceea ce privește absolvirea Programului de pregătire psihopedagogică oferit prin Departamentele pentru Pregătirea Personalului Didactic, 67,19% l-au absolvit, 4,69% îl urmează în prezent, 17,19% intenționează să îl urmeze, iar 10,94% nu sunt interesați de acest program. Ca atare, la momentul respectiv, 28,13% din eșantionul studiului (eșantion care reprezintă la rândul său 57,81% din întregul populației de doctoranzi din UVT care susțin activități didactice) reprezenta doctoranzi care susțineau activități didactice universitare fără a avea niciun fel de pregătire psihopedagogică și didactică. Referitor la anul de doctorat în care se află, din totalul de 64 de doctoranzi prezenți în studiul de față: 39,06% sunt în anul I, 34,48% în anul al II-lea, 20,31% se află în anul al III-a de doctorat, pe când 6,25 % sunt în prelungire de studii. În ceea ce privește urmarea unei cariere în mediul universitar, 60% dintre aceștia își doresc să fie performanți atât în predare, cât și în ceea ce privește cercetarea academică, 6,67% și doresc să fie performanți strict pe partea de cercetare, pe când 33,33% doresc să fie performanți strict pe activitatea de predare.

În ceea ce privește principalele responsabilități ale doctoranzilor, aceștia susțin că dedică o mare parte din timpul profesional activităților cu caracter didactic și de suport pentru studenți: 18,73% susțin activități de seminar/laborator; 10,79% susțin ore de curs/prelegere; 14,92% crearea sarcinilor de laborator/seminar etc., 9,84% dezvoltarea fișei disciplinei sau 6,67% ore de consultații cu studenții. Figura 1 prezintă distribuția timpului de lucru al doctoranzilor în funcție de tipul de sarcină pe care l-au declarat.

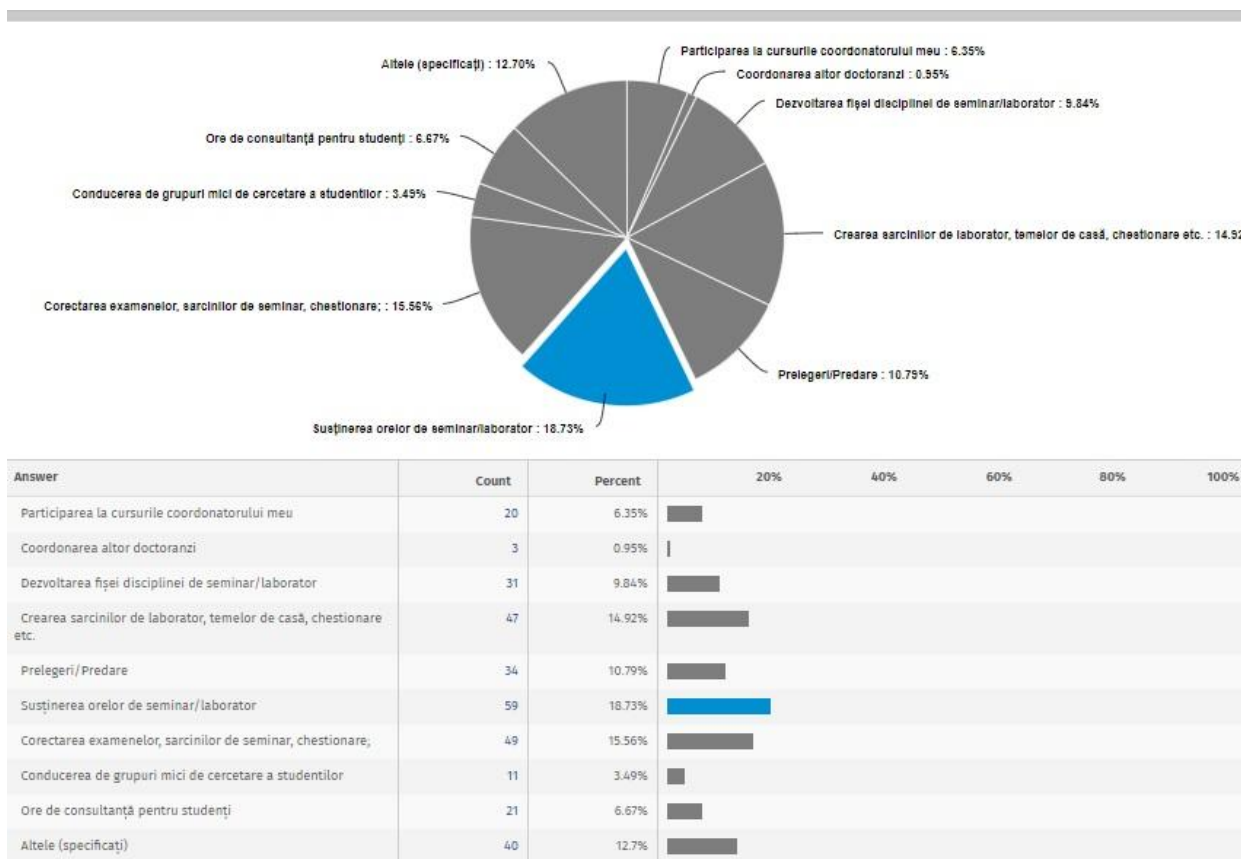

Fig. 1. Principalele responsabilități ale doctoranzilor din UVT

Analiza răspunsurilor la chestionarul GTA a relevat un nivel auto-perceput relativ ridicat al competențelor didactice: comunicarea clară ($m=4.14$), managementul studenților ($m=3.89$), pregătire pentru feedback și evaluare ($m=4.08$) și managementul cursurilor/cunoștințe metodologice ($m=4.15$). Totuși, dincolo de această tendință generală de a raporta pozitiv nivelul de competențe didactice, se pot întrevădea câteva zone vulnerabile. Ca atare, doctoranzii raportează cele mai mari carențe în cadrul dimensiunii *managementul studenților*, unde se simt prea puțin pregătiți pentru a motiva studenții dezinteresați, a gestiona comportamentul deviant al studenților ori pentru a utiliza dinamica de grup în vederea stimulării activității în sala de seminar. În ceea ce privește *comunicarea clară* în relație cu studenții, doctoranzii se simt descoperiți în situațiile în care există bariere culturale între ei și

interlocutori, raportând aici un scor relativ scăzut în comparație cu celelalte competențe vizate ($m=3.95$).

Referitor la *managementul cursurilor/cunoștințe metodologice*, doctoranzii susțin că au cele mai mari dificultăți în oferirea regulată de consultații și în elaborarea și prezentarea către studenți a unei grile de evaluare eficiente. Legat de *dimensiunea pregătire pentru feedback și evaluare*, doctoranzii din eșantion se simt mai puțin pregătiți în ceea ce privește modalitățile de a cunoaște expectanțele / așteptările studenților de la ei în calitate de cadre didactice, precum și recunosc o capacitate limitată de a-i determina pe studenți să gândească pentru ei înșiși și să învețe cum să rezolve probleme.

Discuțiile din cadrul întâlnirii față în față au fost ghidate de trei întrebări: a) Care din sarcinile de predare pe care le au de îndeplinit li se par cele mai dificile?, b) Care sunt principalele probleme pe care le întâmpină în activitatea lor didactică? și c) Ce teme doresc să fie abordate în cadrul programului de formare? Analiza răspunsurile și discuțiilor libere a relevat următoarele elemente:

- insuficient timp pentru a-și pregăti activitățile didactice;
- dificultăți majore în stimularea studenților dezinteresați și/sau cu un nivel de cunoștințe anterioare scăzut;
- insuficientă credibilitatea în fața studenților;
- insuficientă cunoaștere a mijloacelor educaționale multi-media ce pot fi abordate în predarea propriei discipline;
- lipsa autonomiei și a sprijinului din partea coordonatorului și/sau titularului de curs;
- dezvoltarea bagajului de tehnici pedagogice, în special a tehnicilor de gestionare a conflictelor din cadrul grupului de studenți;
- modalități de prevenire și combatere a plagiatului la studenți;
- bazarea activității didactice pe dovezi empirice;
- schimb de experiență didactică;
- workload și lipsa timpului pentru a investi în propria pregătire didactică și, totodată, în pregătirea activităților instructiv-educative;
- sarcina de predare vine ca o responsabilitate mai mult impusă, decât ca una dorită;
- și-ar dori sprijin și pe partea de cercetare (au propus ca pe viitor, măcar 1-2 module ca cele propuse pentru acest program de pregătire să abordeze și acest aspect).

II. Programul de formare: structură și implementare

II.1. Structura programului de formare

În urma analizei datelor relevate de studiul asupra eșantionului de doctoranzi, echipa de lucru a propus un program de formare compus din 7 module. Întâlnirea finală, în care s-au definitivat toate detaliile programului de formare, a avut loc în data de 16.04.2018, sala 701.

Scopul general declarat al programului a fost acela de a *dezvolta la doctoranzi competențele de proiectare, implementare și evaluare a activităților de instruire centrate pe student.*

Cele șapte module ale programului de formare sunt prezentate mai jos:

Modul 1 *Eficacitatea predării și predarea bazată pe dovezi*

Formator principal: Conf. univ dr. habil. Marian D. ILIE

Durată: 4 ore

Cu toții știm că profesorii pot influența modul în care studenții învață și se dezvoltă. Mai mult decât atât, cercetările din domeniu ne arată că unele strategii de instruire au un impact mult mai mare decât altele. Pornind de la cele două premise, în cadrul acestui modul de formare vor fi prezentați și dezbătuți factorii identificați de literatură ca având cel mai mare impact asupra succesului academic al studenților și vor fi discutate modurile în care vă puteți folosi de literatura de specialitate în practica dumneavoastră didactică. Totodată, vom analiza și exersa cum puteți utiliza și cele observate de către dumneavoastră în sala de clasă (feedback-ul studenților, rezultatele evaluărilor pe parcurs, etc.) pentru a vă evalua propriul impact asupra învățării studenților și pentru a putea acționa în consecință acolo unde este cazul.

Modul 2 *Proiectarea și designul instruirii*

Formator: conf. univ. dr. Mariana CRAȘOVAN

Durată: 4 ore

Orice activitate umană, pentru a fi eficientă, trebuie ca în prealabil să fie proiectată. A proiecta presupune a anticipa punctul final unde dorim să ajungem, dar și pașii prin care putem ajunge la ceea ce ne-am propus inițial. Nici activitatea didactică nu face excepție de la această regulă. Prin proiectare, activitatea devine organizată, planificată, sistematică, înlăturând în mare măsură elementele disturbatoare sau chiar diletantismul.

Care sunt obiectivele mele de formare? Ce competențe doresc să formez/dezvolt studenților? De unde încep proiectarea didactică? Care sunt pașii de urmat pentru a realiza ceea ce mi-am propus? Ce mecanisme de feed-back pot utiliza astfel încât să verific înțelegerea și progresul în învățare al studenților? Sunt doar câteva întrebări la care vom încerca, împreună, să găsim răspunsuri.

Modul 3 Metode didactice pentru stimularea învățării active

Formator: Conf. univ. dr. habil Ramona PALOȘ

Durată: 4 ore

Tot mai multe cercetări arată că stimularea unei *învățări active* facilitează o înțelegere profundă a conținuturilor și o creștere a temeiniciei păstrării cunoștințelor. Într-o predare centrată pe student, profesorul devine un facilitator al învățării, iar studentul trebuie să-și asume o mai mare responsabilitate pentru propria învățare. Cele mai bune rezultate se pot obține astfel prin creșterea eficienței predării, a implicării studenților în învățare și printr-o evaluare continuă.

Plecând de la aceste premise, acest modul își propune două obiective: (1) prezentarea modului în care învață studenții (caracteristicile cognitive) și (2) exersarea unor metode active de predare, învățare și evaluare. Dacă exercițiile privind modul în care învață studenții și cum ar putea fi gândite sarcinile de învățare și evaluarea în funcție de caracteristicile lor cognitive vor avea un caracter mai general, aplicațiile cu diferitele tipuri de metode vor fi particularizate în funcție de specializarea participanților.

Modul 4 Managementul timpului și gestionarea conflictelor

Formator: Prof. univ. dr. habil Delia VÎRGĂ

Durată: 4-6 ore

Timpul este cea mai importantă sursă de stres. Managementul timpului înseamnă controlul acestei resurse limitate. Învățarea unor tehnici de management al timpului este foarte utilă doctoranzilor pentru a face față cu succes diferitelor sarcini pe care trebuie să le gestioneze, cum ar fi: pregătirea activității didactice, susținerea seminariilor, gestionarea timpului de studiu și cercetare, redactarea lucrărilor, ș.a.

De asemenea, în timpul interacțiunilor cu studenții pot apărea situații conflictuale care necesită abordări specifice. Lărgirea portofoliului personal de stiluri de soluționare a conflictelor, precum și abordarea acestora într-o manieră pozitivă poate fi utilă doctoranzilor în îmbunătățirea activității curente, dar și pe viitor. Nu în ultimul rând, consolidarea resurselor personale crește șansele lor de reușită în activitățile complexe pe care le gestionează în prezent.

Modul 5 *Consultanță didactică pentru pregătirea seminarelor*

Formator: echipa de consultanți a CDA

Durată: nu există un minimum sau un maximum de ore alocat acestui modul

Formatorii de la module, alături de ceilalți consultanți ai Centrului de Dezvoltare Academică, vă vor oferi suport în proiectarea a două planuri de activitate didactică de seminar pentru două seminare de la o disciplină aleasă de dumneavoastră din cele pe care le predați.

Proiectarea activității didactice presupune un demers anticipativ, pe baza unui algoritm procedural ce corelează următoarele patru întrebări: Ce voi face ? Cu ce voi face ? Cum voi face? Cum voi ști dacă am realizat ceea ce mi-am propus? Aceste patru întrebări fiind expresia celor patru etape fundamentale în proiectarea didactică.

Modul 6 *Observarea implementării seminarelor*

Formator: Conf. univ. dr. Mariana CRAȘOVAN și echipa CDA

Durată: pe parcursul a două ore de seminar/doctorand

Principalul scop al acestui modul este acela de a vă oferi un feedback constructiv în urma implementării celor discutate în modulul anterior, cel de *consultanță didactică pentru pregătirea seminarelor*. Cu alte cuvinte, pe parcursul susținerii celor două seminare pregătite împreună cu consultanții sau experții CDA, activitatea dumneavoastră va fi monitorizată pentru a putea fi analizată și discutată ulterior împreună. Mai mult decât atât, acest modul își propune să contribuie la dezvoltarea capacității de a vă analiza propria activitate didactică și de a integra cele constatate în viitoarele activități didactice pe care le veți organiza și susține.

Modul 7 *Sesiuni Didactic Caffè*

Formator: echipa CDA

Durată: 1,5h/sesiune

CDA Didactic Caffè va fi locul în care, în fața unei cafele și a unui fursec, vom sta de vorbă despre experiențele noastre didactice și vom împărtăși cu ceilalți atât satisfacțiile, cât și provocările personale legate de acestea. Aceste întâlniri ne vor ajuta să descoperim soluții la provocările noastre și să oferim idei celor care au provocări pe care noi poate le-am depășit deja, astfel ajungând să învățăm unii de la alții.

Sesiunile informale se vor desfășura săptămânal pe parcursul unei luni de zile, iar subiectele abordate vor fi stabilite ad-hoc în funcție de preferințele și dorințele dumneavoastră. În final, ne așteptăm ca aceste întâlniri să reprezinte și un punct de plecare pentru eventualele colaborări și demersuri de cercetare-acțiune realizate împreună cu ceilalți colegi ai dumneavoastră.

II.2. Implementarea programului de formare

În data de 20 aprilie 2018, doctoranzii au primit detaliile programului de formare și un link de înscriere. Între datele de 20 aprilie și 3 mai 2018 a avut loc înscrierea doctoranzilor. Din totalul de 64 de doctoranzi care au completat analiza de nevoi, 22 au dat curs invitației de a participa la programul propriu-zis. Din cei 22 de doctoranzi înscriși inițial, 2 au revenit asupra deciziei, înainte de începerea programului, și au anunțat că din motive obiective nu vor mai participa la program, iar alți 4 au anunțat pe parcursul desfășurării programului că nu pot ajunge la nici unul dintre module.

Din cauza constrângerilor de timp și a incompatibilităților existente între programele diferiților doctoranzi, precum și între programele acestora și cele ale formatorilor, echipa de lucru a decis implementarea doar a 5 module din cele 7 inițiale concepute a face parte din programul de formare. Ca atare s-au implementat următoarele module:

Modul 1: *Eficacitatea predării și predarea bazată pe dovezi* (4h, Conf. univ. dr. Marian ILIE);

✚ a avut loc în data de 11.05.2018;

✚ au fost prezenți doar 9 doctoranzi;

Modul 2: *Metode didactice pentru stimularea învățării active* (6 ore, Conf. univ. dr. Ramona PALOȘ);

✚ a avut loc în data de 16.05.2018;

✚ au fost prezenți doar 10 doctoranzi;

Modul 3: *Managementul timpului și gestionarea conflictelor* (6 ore, Conf. univ. dr. Delia VÎRGĂ);

✚ a avut loc în data de 18.05.2018;

✚ au fost prezenți doar 10 doctoranzi;

Modul 4: *Proiectarea și design-ul instruirii* (6 ore, Conf. univ. dr. Mariana CRAȘOVAN);

✚ a avut loc în data de 31.05.2018;

✚ au fost prezenți doar 8 doctoranzi;

Modul 5: *Consultanță didactică pentru pregătirea seminarelor*

✚ deși am lansat invitația, urmată mai apoi de un reminder, nici unul dintre doctoranzi nu ne-a contactat pentru consultanță.

La finalul programului, 16 doctoranzi au trecut prin cele 4 module de formare care au avut loc, cu următoarea frecvență: a) prezență 100% (la toate cele 4 module): 3 doctoranzi (Drd); b) prezență 75 % (la 3 din 4 module): 3 Drd; c) prezență 50 % (la 2 din 4 module): 6 Drd și d) prezență 25% (la 1 din 4 module): 4 Drd. Media de participare la module a fost de 9 doctoranzi/module.

II.3. Evaluarea impactului programului de formare

Pentru analiza impactului programului de formare la nivelul eșantionului de doctoranzi, inițial a fost conceput un design cvasi-experimental incluzând analize (pretest și posttest) atât la nivelul doctoranzilor (lot experimental și lot de control), cât și la nivelul studenților acestora (lot experimental și lot de control). În vederea analizei impactului la nivelul doctoranzilor, s-a intenționat utilizarea instrumentului *Approaches to Teaching Inventory* (Trigwell și Prosser, 1996; 2004; 2005). Acest instrument este în acord cu scopul declarat al programului, vizând autoevaluarea gradului în care un cadru didactic are o activitate instructiv-educativă centrată pe student sau, din potrivă, centrată pe propria implicare. Pentru a analiza efectul programului de formare la nivelul grupului de studenți, s-a intenționat aplicarea instrumentului *Student Evaluations of Educational Quality* (Marsh, 1982), menit să măsoare calitatea predării cadrelor didactice prin prisma percepției studenților. Totodată, pentru analiza la nivelul grupului de studenți s-a intenționat și aplicarea instrumentului *Study Process Questionnaire* (Biggs, 2001). Acest instrument este menit să analizeze procesul de învățare realizat de studenți reliefând măsura în care acesta este un proces de învățare de profunzime.

Din păcate, în faza de implementare efectivă, nu s-a reușit respectarea designului de analiză a impactului proiectat inițial. Astfel, din cauza numărului mic de doctoranzi care s-au înscris la program și a dificultății acestora de a găsi un omolog care să facă parte din grupul de control, am renunțat la grupul de control. Ulterior, considerând timpul relativ scurt pe care îl aveau doctoranzii pentru a implementa în sala de seminar cele învățate în cadrul programului de formare, s-a luat decizia de a renunța la analiza impactului la nivelul studenților. Ca atare, în final, s-a aplicat *Approaches to Teaching Inventory* (Trigwell și Prosser, 1996; 2004; 2005) pe lotul de doctoranzi participanți la programul de formare. Astfel, înainte de începerea programului de formare am primit răspunsuri de la 14 doctoranzi, iar după terminarea programului de la 9. Datele analizei pre-test – post-test sunt prezentate în tabelul 1 de mai jos.

Tabelul 1 Analiza pre-test – post-test a scorurilor raportate de către doctoranzi la ATI

Scorurile raportate de către doctoranzii prezenți la program înainte și după efectuarea programului	Pre-test (n=9)		Post-test (n=9)		t	p
	M	AS	M	AS		
CCSF	42.677	11.89	44.33	6.81	-.337	.745
ITTF	35.56	10.24	36.56	9.63	-.198	.848

Notă: *CCSF= schimbare conceptuală/centrare pe student;
ITTF=transmiterea informațiilor/centrare pe profesor;
M=media; AS=abaterea standard; p=pragul de semnificație.

În interpretarea statistică a datelor obținute trebuie să avem în vedere principalele limite existente, precum numărul foarte mic de participanți care afectează puternic validitatea internă a studiului, precum și designul non-experimental folosit. În ceea ce privește rezultatele obținute, putem observa o creștere în ceea ce privește abordarea procesului instructiv-educativ într-o manieră centrată pe student. Această diferență raportată atât înainte de efectuarea programului, cât și după încheierea acestuia, deși vizibilă ($t(8)=-.337$), nu este semnificativă din punct de vedere statistic ($p>.05$) din cauza numărului mic de participanți. Pe de altă parte, în ceea ce privește abordarea procesului didactic într-o manieră centrată pe transmiterea informațiilor/activitatea cadrului didactic, diferența dintre cele două evaluări este și ea nesemnificativă din punct de vedere statistic ($t(8)= -.198$, $p>.05$). Așadar, deși nesemnificativă din punct de vedere statistic, diferența între scorurile raportate înainte și după efectuarea programului în ceea ce privește abordarea instruirii academice printr-o abordare centrată pe student relevă faptul că în urma participării la programul de formare, doctoranzii au raportat rezultate mai mari vizavi de comportamentele didactice centrate pe student.

III. Discuții, concluzii și propuneri

La modul general, doctoranzii prezenți, atât în prima etapă care a vizat analiza nevoilor de formare, cât și cei prezenți la modulele de formare, au fost foarte încântați de inițiativă, subliniind faptul că resimt nevoia unei pregătiri didactice inițiale și a unui suport suplimentar atât din partea coordonatorului/titularului de curs, cât și a departamentului sau chiar a comunității în ansamblu (CDA fiind, astfel, perceput ca un centru instituțional suport în acest sens).

Impresia generală a echipei de proiect este una marcată de un dezechilibru major între efortul depus pentru conceperea și livrarea programului de formare și impactul acestuia, limitat (în viziunea echipei) în primul rând din cauza unui număr foarte mic de doctoranzi care au participat efectiv la formare. Astfel, din cei 107 doctoranzi care au susținut activități în regim plata cu ora în UVT în cursul anului universitare 2017-2018, doar 16, reprezentând aproximativ 15%, au beneficiat de programul de formare, iar din aceștia doar 3 de întreg programul implementat. Din alt punct de vedere, deși au fost concepute și mobilizate resurse pentru a fi implementat un program cu 7 module, cadrul instituțional de implementare care a fost unul facultativ a dus la implementarea propriu-zisă a doar 4 module ale programului de formare.

Printre **cauzele** situației prezentate mai sus pot fi enumerate următoarele:

- demararea mult prea târzie a inițiativei față de debutul anului universitar;

- timpul îndelungat consumat pentru elaborarea unui program și a unui sistem de evaluare a calității programului cu potențial calitativ ridicat;
- suprapunerea perioadei de implementare a programului cu o serie de zile libere (sfârșit de aprilie - început de mai);
- caracterul facultativ al inițiativei, care a făcut mulți doctoranzi să nu se înscrie în program chiar dacă recunoșteau nevoia unei formări în domeniu;
- suprapunerea programului cu orele doctoranzilor.

În contextul celor prezentate mai sus, se impune următoarele **precizări**:

- ❖ la nivelul UVT sunt plătite anual aproximativ 200000 ore în regim plata cu ora;
- ❖ majoritatea din acestea sunt ținute de către cadre didactice titulare ale UVT;
- ❖ regulamentul UVT de întocmire a statelor de funcții prevede că doctoranzii au prioritate în a primi ore în regim plata cu ora;
- ❖ acoperirea orelor în regim plata cu ora de către doctoranzi, în condițiile în care fiecare doctorand prestează 168 de ore în contul studiilor doctorale, poate constitui o economisire la bugetul UVT și implicit al unor facultăți și/sau departamente care se află în deficit financiar;
- ❖ acoperirea orelor în regim plata cu ora de către doctoranzi, în condițiile în care peste 50% dintre aceștia nu au niciun fel de pregătire didactică și psihopedagogică, precum și în condițiile în care media pe care eșantionul de doctoranzi o are la evaluarea făcută de către studenți este sub media generală a UVT, poate expune universitatea riscului de a diminua calitatea actului instructiv-educativ prestat cu studenții.

Considerând cele de mai sus, în vederea eficientizării procesului de inserție a doctoranzilor în activitatea didactică din UVT și, totodată, în vederea menținerii și creșterii calității activităților didactice prestate în universitatea noastră, avansăm următoarele propuneri:

- ✓ elaborarea, în cadrul CDA, a unui program de formare didactică universitară dedicat doctoranzilor;
- ✓ acreditarea programului dedicat doctoranzilor la MEN ca program postuniversitar de formare;
- ✓ implementarea, în perioada septembrie - octombrie a fiecărui an universitar, a programului de formare de către echipa CDA și colaboratorii permanenți ai centrului (formați prin proiectele FDI implementate la nivelul CDA);
- ✓ includerea anuală a implementării programului de formare didactică dedicat doctoranzilor în proiectele de dezvoltare instituțională ale CDA și remunerarea formatorilor prin fondurile acestor proiecte (prin contribuția UVT sau din fondurile atrase prin proiectele câștigate);

- ✓ organizarea programului de formare didactică a doctoranzilor UVT în regim obligatoriu prin specificarea următoarelor:
 - în Regulamentul de întocmire a statelor de funcții din UVT se va menționa:
 - *În UVT, pot presta activități în regim plata cu ora doar doctoranzii care au urmat și absolvit cu succes programul de pregătire didactică universitară oferit de Centrul de Dezvoltare Academică al Universității de Vest din Timișoara.*
 - în contractul de studii doctorale se va menționa:
 - *Doctorandul care beneficiază de bursă și/sau de regim bugetat va efectua un minimum de 168 de ore didactice/an universitar, fiind obligat pentru prestarea acestora să urmeze și să finalizeze cu succes programul de pregătire didactică universitară oferit de Centrul de Dezvoltare Academică al Universității de Vest din Timișoara.*
 - *Doctoranzii care urmează studiile doctorale în regim cu taxă pot efectua la cerere activități didactice universitare în regim plata cu ora numai cu condiția finalizării cu succes a programului de pregătire didactică universitară oferit de Centrul de Dezvoltare Academică al Universității de Vest din Timișoara.*
- ✓ implementarea programului de formare va fi integrată cu un sistem de asigurare și evaluare a calității programului și impactului acestuia la nivelul studenților UVT, sistem care să permită analiza și îmbunătățirea continuă a calității programului.
- ✓ ofertarea programului de formare didactică universitară către doctoranzii UVT se va face în regim gratuit pentru toți doctoranzii UVT, indiferent de regimul de studiu pe care-l au în cadrul studiilor doctorale (bugetat sau cu taxă);
- ✓ programul de formare didactică universitară adresat doctoranzilor poate fi oferit și către doctoranzi din afara UVT, dar numai în regim cu taxă.

Bibliografie

- Biggs, J., Kember, D., & Leung, D. Y. (2001). The revised two-factor study process questionnaire: R-SPO-2F. *British Journal of Educational Psychology*, 71, 133-149.
- Marsh, H. W. (1982). SEEQ: A Reliable, Valid, and Useful Instrument for Collecting Students' Evaluations of University Teaching. *British Journal of Educational Psychology*, 52, 77-95.
- Mladenovici, V. (2018). *Implicarea în muncă a asistenților universitari debutanți: de la competențe la resurse personale*. Lucrare de licență susținută la Universitatea de Vest din Timișoara în sesiunea iunie 2018.
- Sohum Sohoni et al. (2013). A Survey to Capture Needs Assessment for GTA Training. *Advances in Engineering Education*, 1-2.
- Trigwell, K., & Prosser, M. (1996). Congruence between intention and strategy in university science teachers' approaches to teaching. *Higher Education*, 32, 77-87.
- Trigwell, K., & Prosser, M. (2004). Development and use of the approaches to teaching inventory. *Educational Psychology Review*, 16, 409-425.
- Trigwell, K., Prosser, M., & Ginns, P. (2005). Phenomenographic pedagogy and a revised Approaches to Teaching Inventory. *Higher Education Research and Development*, 24, 349-360.